

KNIHA, KTERÁ VYDLÁŽDILA CESTU ŽÁNRU



TRUMAN
CAPOTE



CHLADNO
V
KREVNĚ

CHLADNOKREVŇĚ

Copyright © 1965 by Truman Capote
Copyright renewed © 1993 by Alan U. Schwartz
This edition published by arrangement with Random House,
an imprint and division of Penguin Random House LLC

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Miroslav Jindra - dědicové c/o Dilia, 1989
Cover © Zhivko P. Petrov, 2023
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2023

ISBN 978-80-277-3112-1 (pdf)

**TRUMAN
CAPOTE**

**CHLADNO
KREVNĚ**

Přeložil Miroslav Jindra



Obsah

7	Poděkování
11	1 Poslední lidé, kteří je viděli živé
87	2 Neznámí pachatelé
171	3 Odpověď
264	4 Skladiště

Jacku Dunphymu a Harper Leeové s oddanou vděčností

Poděkování

Veškerý materiál v této knize, který nepochází z mých vlastních pozorování, jsem buď převzal z oficiálních záznamů, nebo získal v rozhovorech s osobami, které měly na událostech přímou účast – často v celých sériích rozhovorů v delším časovém rozmezí. Protože tyto své „spolupracovníky“ představuji v textu, nemělo by smysl je tu uvádět. Přesto bych jim rád formálně poděkoval, neboť bez jejich trpělivé pomoci bych svůj úkol nemohl splnit. Nebudu se rovněž pokoušet o výčet oněch občanů finneyského okresu, jejichž jména se sice na následujících stránkách neobjevují, ale jejichž pohostinné přátelství může autor pouze opřevzat, nikdy však nebude s to je splatit. Přece jen však musím vyjádřit svůj dík určitým lidem, kteří k mé práci přispěli způsobem vsutku mimořádným: doktoru Jamesi McCainovi, rektoru Kansaské státní univerzity; panu Loganu Sanfordovi a pracovníkům Kansaského vyšetřujícího úřadu; panu Charlesi McAteeovi, řediteli kansaských státních nápravných zařízení; panu Cliffordu R. Hopeovi mladšímu, jehož pomoc v právních záležitostech byla opravdu neoceníteľná; a nakonec, vlastně však nejvíce, panu Williamu Shawnovi z týdeníku *The New Yorker*, který mi dodal odvahu, abych se do tohoto projektu vůbec pustil, a jehož úsudek mi při práci na něm od začátku až do konce velmi pomáhal.

T. C.

*Frères humains qui après nous vivez,
N'ayez les cuers contre nous endurcis,
Car, se pitié de nous povres avez,
Dieu en aura plus tost de vous mercis.*

FRANÇOIS VILLON
Ballade de pendus

*Kdož, lidé bratří, přežili jste nás,
nebudte na nás krutí v srdcích svých:
tím spíše Tvůrce milost vám dá zas,
čím hloub vás nešťastníků dojme hřích.*

FRANÇOIS VILLON
Balada - epitaf
(Překlad Otokara Fischera)

1

Poslední lidé, kteří je viděli živé

Městečko Holcomb leží uprostřed vyvýšených pšeničných plání západního Kansasu, v odlehlé oblasti, o které ostatní Kansasané říkají, že tam „lišky dávají dobrou noc“. Zdejší krajina, něco přes sto kilometrů na východ od hranice s Coloradem, by svou atmosférou patřila spíše na Daleký západ než na Středozápad. Místní mluva se vyznačuje nosovým zabarvením, příznačným pro honáky z prérií, a mnoho mužů tu nosí úzké hraničářské kalhoty, stesony a špičaté boty s vysokým podpatkem. Země je to plochá a z dalekých výhledů tu na člověka až padá děs. Koně, stáda dobytka, bílé trsy obilních sil, zdvihajících se z horizontu ztepile jako řecké chrámy, spatřuje poutník dlouho před tím, než k nim dorazí.

I Holcomb je vidět z velké dálky. Ne že by tu bylo mnoho k vidění – pouhý neorganizovaný shluk budov, rozdělený uprostřed hlavní železniční tratí santaféské společnosti, nahodile vzniklá obec ohraničená na jihu nahnědlým proudem řeky Arkansas, na severu dálnicí číslo padesát a na východě a na západě prérií a lány pšenice. Po dešti, nebo když roztaje sníh, změní se vrstvy prachu v ulicích, bezejmenných, nestíněných, nevydlážděných, v strašlivé bláto. Na jednom konci města stojí sešlá stará štuková budova, jejíž střecha před sebe vystrkuje neonový nápis TANEC – ale už dávno se tam netančí a reklama se několik let nerozsvěcí. Poblíž

je jiná stavba s klamnou firmou, tentokrát vyvedenou zlatými písmeny, odprýskávajícími od špinavé výlohy – HOLCOMBSKÁ BANKA. Tu uzavřeli v triatřicátém roce a z někdejších kanceláří udělali byty. Vznikl tak jeden ze dvou zdejších „činžovních domů“; druhým je ošuntělý obytný dům, kterému se tu říká „učitelárna“, protože v něm bydlí většina členů učitelského sboru městské školy. Většinu holcombských domovů však představují dřevěná přízemní stavení s přední verandou.

Zchátralé poště vedle železničního depa vládne paní poštmistrová, vyzáblá ženská, která nosí kazajku z nevydělané kůže, texasky a kovbojské boty. Nádražní budova, s odlupujícím se sírově žlutým nátěrem, působí stejně melancholicky. Denně tu projíždí Náčelník, Vrchní pohlavár i El Capitan, ale žádný z těchto proslulých expresů tu nestaví. Zastávku tu nemají ani žádné osobní vlaky – občas tu pouze zarazí nějaký nákladní. Nahoře na dálnici jsou dvě benzinová čerpadla; jedno z nich funguje zároveň i jako spoře zásobovaný koloniál, druhé je spojeno s občerstvením – v Hartmanově bufetu prodává jeho majitelka paní Hartmanová sendviče, kávu, nealkoholické nápoje a jedenáctistupňové pivo (jako celý Kansas je samozřejmě i Holcomb „nealkoholický“).

A to je vlastně všechno. Nesmíme ovšem zapomenout na holcombskou školu; její budova vypadá docela dobře a prozrazuje tak důležitou okolnost, kterou celková tvář obce jinak úspěšně kamufluje – že totiž rodiče, kteří posílají děti do téhle moderní a kvalitně pedagogicky vybavené „sdružené“ školy (jsou na ní zastoupeny všechny stupně od mateřinky až po vyšší střední a žáky, kterých obvykle bývá něco kolem tří set šedesáti, do ní denně přiváží z míst i přes pětadvacet kilometrů vzdálených celá flotila školních autobusů), jsou v průměru lidé docela zámožní. Většinou jsou to rančeři, venkované velice pestrého původu – německého, irského, norského, mexického, japonského. Chovají dobytek a ovce, pěstují pšenici, čirok, travní semena a cukrovou řepu. Farmaření je vždycky riskantní podnikání, ale v západním Kansasu se mu věnují lidé, kteří se považují za „rozené hazardéry“, neboť se musejí neustále potýkat s neobyčejně slabými srážkami (roční průměr je

tu čtyři sta šedesát milimetrů) a s komplikovanými zavlažovacími problémy. Posledních sedm let se jim však sucho dobitivě vyhýbalo. Farmáři z finneyského okresu, do něhož Holcomb patří, na tom byli dobře – kromě zemědělské produkce jim hodně vynášela těžba z bohatých zdrojů zemního plynu, a jejich prosperita se odráží jak v nové škole, tak v komfortním vybavení jejich domů a ve vysokých, naditých, výtahy vybavených obilních sýpkách.

Až do jednoho rána v polovině listopadu roku 1959 vědělo o existenci Holcombu jen velmi málo Američanů – vlastně i velmi málo Kansasanů. Stejně jako voda v řece, motoristé na dálnici a žluté vlaky řítící se po santaféských kolejích, nezastavilo se tu dosud žádné drama, představované nějakou vyloženě mimořádnou událostí. Dvě stě sedmdesát obyvatel městečka se tímto poklidem necítilo vůbec o nic ošizen. K naprosté spokojenosti jim stačilo, že mohou pracovat, chodit na lov, dívat se na televizi, zúčastňovat se společenských akcí pořádaných školou, navštěvovat zkoušky místního pěveckého sboru a schůze Klubu pro obecné povznesení zemědělské mládeže. Avšak v prvních hodinách onoho listopadového rána, nedělního rána, pronikly do běžného šumu holcombské noci – hysterického vytí lačných kojotů, suchého šelestu vyprahlého býlí, uštvaneého, vzdalujícího se nářku lokomotivních píšťal – určité cizí zvuky. V té chvíli je ve spícím Holcombu neslyšela živá duše – ony čtyři rány z ručnice, které (a tím je řečeno vlastně vše) ukončily šest lidských životů. Avšak potom si je lidé z městečka, kteří si do té doby navzájem natoľik důvěřovali, že se jen málokdy obtěžovali se zamykáním svých dveří, v duchu představovali znovu a znovu – ony temné výbuchy, které rozdmýchaly ohně nedůvěry, v jejichž září začali najednou mnozí staří sousedé pohlížet jeden na druhého, jako by se nikdy předtím neviděli.

Herbertu Williamu Clutterovi, majiteli farmy, které se říkalo V říčním údolí, bylo osmačtyřicet, a protože v souvislosti s uzavřením životní pojistky absolvoval nedávno důkladnou lékařskou prohlídku, věděl, že je zdravý jako řípa. Ačkoli pan Clutter

nosil brýle bez obrouček a byl pouze střední postavy, takových sto sedmasedmdesát, byl to chlap jak se patří. Měl široká ramena, tmavé vlasy mu ještě nezačaly šedivět, sebejistá tvář s hranatou čelistí si dosud podržela zdravě mladistvou barvu a jeho zuby, bělostné a silné, že by jimi mohl louskat ořechy, zatím nikdy nepotřebovaly zubaře. Vážil rovných sedmdesát – přesně tolik, jako v den, kdy promoval na Kansaské státní univerzitě, kde vystudoval zemědělské vědy. Nebyl tak bohatý jako nejbohatší člověk v Holcombu pan Taylor Jones, sousední rančer, avšak určitě to byl nejpopulárnější občan v celém okolí, nejen v městečku samém a v Garden City, nedalekém okresním městě, kde předsedal výboru pro výstavbu právě dokončeného prvního metodistického kostela, jehož stavební náklady činily osm set tisíc dolarů. V současné době byl předsedou Kansaského sdružení zemědělských organizací a jeho jméno mělo dobrý zvuk všude mezi středozápadními zemědělskými odborníky, a dokonce i v určitých úřadovnách ve Washingtonu, kde byl v době Eisenhowerova prezidentství členem Federálního výboru pro zemědělské úvěry.

Pan Clutter neměl nikdy pochybnosti o tom, co chce od života, a do značné míry se mu toho také dostalo. Na zbytku jednoho prstu levé ruky, který mu kdysi zmrzačil jakýsi zemědělský stroj, nosil prostý zlatý kroužek, symbol sňatku s bytostí, kterou si před čtvrtstoletím vybral za ženu – byla to sestra spolužáka ze střední školy, bázlivá, zbožná, jemná dívka, která se jmenovala Bonnie Foxová, o tři roky mladší než on. Dala mu čtyři děti, tři dcery a nakonec i syna. Nejstarší Eveanna byla už vdaná a měla desetiměsíčního synka; žila v severní části státu Illinois, ale často do Holcombu jezdila. Však také čekali, že do čtrnácti dnů se zase objeví i s rodinou, protože rodiče tentokrát na Den díkůvzdání plánovali velkou sešlost celého Clutterova klanu (měl své kořeny v Německu; první přistěhovalec toho jména – tehdy se psalo Klotter – přišel do Ameriky v roce 1880); pozvali přes padesát lidí a někteří z nich měli přijet z velké dálky, třeba až z Palatky na Floridě. Ani druhorozená dcera Beverly už nebydlela na farmě. Studovala v kansaské části Kansas City na zdravotní škole – chtěla se

stát ošetřovatelkou. Byla zasnoubena s jedním mladým studentem biologie, který byl jejím otci velice sympatický; už byly vytištěny pozvánky na svatbu, která se měla konat v předvánočním týdnu. Doma tedy zbyval pouze chlapec Kenyon, který v patnácti letech už tatínka přerostl, a jeho o rok starší sestra Nancy, miláček celého městečka.

Pokud šlo o jeho rodinu, působila panu Clutterovi starost pouze jediná okolnost – ženino zdraví. Byla „nervózní“, občas mívala „menší záchvaty“ – takto ohleduplně se o tom vyjadřovali její nejbližší. Pravda o „potížích chuděrky Bonnie“ ovšem nebyla žádným tajemstvím – všichni věděli, že se v posledních letech opakovaně léčila na psychiatrické klinice. Avšak i do tohoto terénu, na kterém stále ležel stín, pronikly zcela nedávno sluneční paprsky. Když se paní Clutterová minulou středu vrátila ze čtrnáctidenního léčení ve Wesleyho sanatoriu ve Wichitě, kam si obvykle odcházela odpočinout, přinesla svému manželovi těžko uvěřitelnou novinu. Radostně mu sdělila, že se zdroj jejích útrap, jak se nakonec lékaři shodli, neskrývá v hlavě, ale v páteři – že má fyzickou příčinu: potíže prý vyvolávají posunuté obratle. Samozřejmě bude muset jít na operaci, ale potom – potom bude zase naprosto v pořádku, jako „zamlada“. Bylo to vůbec možné? Že by všechno to napětí, ty útky do ústraní, polštářem dušené vzlyky za zamčenými dveřmi – za to všechno že by mohla jen trochu pochroumaná páteř? Je-li tomu tak, pak bude moci pan Clutter slavnostní tabuli na Den děkuvzdání požehnat s vděčností opravdu ničím nekalenou.

Pro pana Cluttera začínalo ráno obvykle o půl sedmé. Probouzelo ho řinčení konví na mléko a šeptané klábosení chlapců, kteří je přinášeli, dvou synů jeho zaměstnance Vika Irsika. Dnes ale klímbal dál, i když Vikovi synové už přišli a zase odešli, protože předešlý večer, bylo to v pátek třináctého, byl pro něj trochu únavný, i když částečně potěšitelný. Bonnie se skutečně chovala jako „zamlada“ – jako by chtěla poskytnout ukázkou onoho svého návratu k normalnosti, brzkého znovuzískání životní energie, namalovala si ústa, pohrála si trochu se svými vlasy, oblékla nové šaty a doprovodila ho do holcombské školy, kde rádi zatleskali

studentské dramatizaci Toma Sawyera, v níž roli Becky Thatcherové hrála jejich Nancy. Měl velkou radost, když viděl Bonnie takhle ve společnosti, sice nervózní, ale s úsměvem na rtech, bavící se s lidmi kolem. A na Nancy byli oba pyšní - hrála opravdu dobře, ani jednou se jí nestalo, že by zapoměla text, a vypadala, jak jí potom během gratulací v zákulisí řekl: „Nádherně, miláčku - opravdová jižanská kráska.“ A nato se Nancy přesně jako taková zachovala - udělala ve svých krinolínových šatičkách pukrle a poprosila, jestli by si teď mohla zajet do Garden City. Prý tam ve Státním kině dávají v půl dvanácté zvláštní „strašidelné“ představení, protože je právě pátek třináctého, a všichni její kamarádi tam jedou. Za jiných okolností by jí to pan Clutter nedovolil. Měl svoje přísné zásady, a jedna z nich byla, že Nancy - a samozřejmě i Kenyon - musí být ve všední den do deseti hodin doma, v sobotu do dvanácti. Příjemné zážitky toho večera ho však obměkčily, a tak souhlasil. Ale Nancy se vrátila domů až těsně před druhou. Slyšel ji, když přišla, a zavolal si ji k sobě, protože i když nebyl zvyklý zvyšovat v takových chvílích hlas, pokládal za nutné vysvětlit jí určité zásadní věci, jež se spíše než pozdní hodiny jejího návratu týkaly mládence, který ji přivezl domů - Bobbyho Rupp, školního basketbalového idolu.

Pan Clutter měl Bobbyho docela rád a u hoča jeho věku - bylo mu sedmnáct - oceňoval, jak je solidní a dobře vychovaný. Ovšem za celá ta tři léta, co měla Nancy povoleno chodit „na rande“, nikdy žádné neměla s nikým jiným než právě s ním, ačkoli to byla dívka velmi oblíbená a hezká. Pan Clutter si uvědomoval, že mezi dospívající mládeží je to teď celonárodní móda, mít takzvanou „stálou“ známost a nosit „snubní“ prstýnky, ale tohle se mu nelíbilo, zvláště když docela nedávno náhodou svou dceru přistihl, jak se s tím Ruppovic klukem líbá. Řekl potom Nancy, že by měla to svoje „randění“ s Bobbym podstatně omezit, a snažil se jí vysvětlit, že když z toho teď pomalu vycouvá, bude to bolet méně, než kdyby s tím pak později musela přestat naráz - protože, jak ji důrazně upozornil, k takovému rozchodu stejně musí dojít. Ruppovi totiž byli římsí katolíci a Clutterovi metodisté, což samo

o sobě muselo předem vyloučit jakékoli představy o tom, že by se třeba mohli někdy vzít. Nancy to vzala docela rozumně – alespoň nijak neodporovala – a teď, než si řekli dobrou noc, vymohl na ní Clutter slib, že se s Bobbym postupně vůbec přestane stýkat.

Ta příhoda však přece jen bohužel způsobila, že uléhal mnohem později než normálně, což bylo kolem jedenácté. Následkem toho se v sobotu 14. listopadu 1959 probudil až hodnou chvíli po sedmé. Jeho žena spávala vždycky co nejdéle. Když se však teď holil, sprchoval a oblékal do manšestrových kalhot, kožené dobytčářské kazajky a měkkých jezdeckých bot, neměl strach, že by ji mohl probudit: nesdíleli společnou ložnici. Už několik let spal sám ve velké ložnici v přízemí domu, jednopatrové budovy ze dřeva a cihel o čtrnácti místnostech. Paní Clutterová měla sice v tomhle pokoji ve skříních uloženo svoje šatstvo a svých pár kosmetických potřeb a nespočetnou záplavu léků přechovávala v přílehlé koupelně, vyložené modrými kachličky a skleněnými cihlami, přestěhovala se však jinak do bývalé ložničky Eveanniny, která byla stejně jako pokoje Nancy a Kenyona nahoře v patře.

Dům si z valné části navrhl sám pan Clutter a projevil se při tom jako rozumný a solidní, i když nepřilíš dekorativní architekt. Stavbu pořídil v roce 1948 za čtyřicet tisíc dolarů. (Nyní dosáhla její prodejní hodnota šedesáti tisíc.) Stál na konci dlouhé, neširoké příjezdové cesty, lemované alejí čínských jilmů, obklopen bujným pěstovaným trávníkem, a u obyvatel Holcombu budil patřičnou úctu; rádi na něj návštěvníky upozorňovali. Uvnitř byly na blyštivých, nalakovaných, rezonujících podlahách porůznu rozprostřeny tlusté měkké koberce červenohnědé barvy. Obývacímu pokoji vévodil obrovský modernistický gauč, pokrytý přehozem z hrubě tkané látky zdobené stříbřitým vláknem; v alkovně, ve které se snídalo, upoutávala pozornost polstrovaná lavice s modrobílým potahem z umělé hmoty. Právě takovéhle vybavení se manželům Clutterovým líbilo, stejně jako většině jejich známých, jejichž domovy byly zařízeny zhruba stejně.

Kromě posluhovačky, která docházela o všedních dnech, nezaměstnávali Clutterovi žádný domácí personál, a tak se pan Clutter

poté, co jeho paní onemocněla a dvě nejstarší dcery odešly, musel naučit vařit. Jídlo pro rodinu připravoval teď buď on, nebo Nancy – hlavně ovšem Nancy. Pan Clutter měl práci v kuchyni docela rád a byl perfektní kuchař – v celém Kansasu by se nebyla našla hospodyně, která by pekla lepší domácí chléb než on, a po jeho proslulých kokoskách se na dobročinných slavnostech vždycky jen zaprášilo. Sám však nebyl velký jedlík, na rozdíl od ostatních farmářů dokonce i velmi střídme snídal. Toho rána se spokojil s jablkem a sklenicí mléka; nepil ani kávu, ani čaj, a tak byl zvyklý začínat den se studeným žaludkem. Byl zásadně proti všem povzbuzujícím prostředkům, i docela mírným. Nekouřil a přirozeně ani nepil. Alkoholu se v životě nedotkl a lidem, kteří mu holdovali, měl sklon se vyhýbat. Tato okolnost neomezovala jeho společenský okruh v té míře, jak by se dalo předpokládat, protože jeho jádro tvořili příslušníci první metodistické církve z Garden City, kongregace s celkovým počtem sedmnácti set duší, valnou většinou abstinentů přesně podle páně Clutterova gusta. Dával si pozor, aby svými názory nikoho neobtěžoval, a mimo hranice svého království vystupoval bez jediného projevu karatelské nesnášenlivosti; ovšem v rodině a mezi svými zaměstnanci na farmě V říčním údolí svoje postoje tvrdě prosazoval. „Pijete alkohol?“ To bylo první, na co se ptal každého, kdo se u něj ucházel o práci, a i když se mu dostalo záporné odpovědi, musel příští zaměstnanec podepsat pracovní smlouvu, která obsahovala klauzuli, že se okamžitě ruší, pokud by se ukázalo, že pracovník „holduje alkoholu“. Jeden přítel, starý rančer ještě z pionýrských dob Lynn Russell, mu jednou vyčetl: „Na mou duši, Herbe, ty neznáš slitování. Kdybys nějakého svého člověka chytil při pití, dostane padáka, i kdyby celá jeho rodina měla pomřít hladu.“ Asi to byla jediná kritika, která se týkala pana Cluttera jako zaměstnavatele. Jinak byl znám jako muž rozvážný a štědrý, který vyplácel spravedlivou mzdu a často ji zvyšoval o prémie, takže lidé, co pro něj pracovali – někdy jich bylo až osmnáct –, si neměli nač stěžovat.

Když dopil tu sklenici mléka, nasadil si pan Clutter na hlavu čepici podšitou beránkem a vzal si jablko ven, aby zhodnotil, jaké

je dnes ráno. S chutí se zakousnout do jablka – na to bylo opravdu ideální počasí. Z vymetené oblohy se lilo bílé sluneční světlo a východní vítr čeřil poslední listy na čínských jilmech, aniž je z nich rval dolů. V západním Kansasu vynahrazuje podzim všechna příkoří, která na tamních lidech páchají ostatní roční doby: zima s drsnými coloradskými vichry a do pasu sahajícími sněhovými závějemi, vraždícími ovce; jaro s kašovitým bahnem a podivnými přízemními mlhami; a léto, kdy si i vrány vyhledávají vzácný stín a na nekonečných lánech se ježí a planou tmavnoucí pšeničné klasy. Pak přejde září a konečně nastane jiné počasí, indiánské léto, které občas vytrvá až do Vánoc. Jak se tak pan Clutter kochal tím skvostným vzorkem roční doby, připojil se k němu pes, zparchantělá kolie, a společně se pak vydali k ohradě s dobytkem, která přiléhala k jedné ze tří stodol statku.

Jednu z nich představovala klenutá konstrukce z vlnitého plechu, přeplněná zrním – byl to západoamerický druh čiroku. I druhá skrývala tmavou, silně vonící haldu čirokového zrní, která reprezentovala spoustu peněz – sto tisíc dolarů. Tato částka sama převyšovala téměř čtyřicetkrát veškerý Clutterův příjem na rok 1934, kdy se oženil s Bonnií Foxovou a přistěhoval se s ní z jejich kansaské domovské obce Rozelu do Garden City, kde získal práci jako asistent agronoma finneyského okresu. Bylo příznačné, že mu trvalo jen osm měsíců, než povýšil – to jest než sám převzal tuto funkci. Léta, po která ji zastával, 1935 až 1939, byla nejprašnější a nejmizernější, jaká tento kraj zažil od doby, kdy se tam začali usazovat bělošští osadníci, a protože mladý Herb Clutter vlastnil chytrou hlavu, přesně se orientující v nejnovějších poznatcích moderní agronomie, měl veškeré předpoklady, aby úspěšně působil jako prostředník mezi vládou a zoufajícími si farmáři. Těm přicházel optimismus toho sympatického mladíka, který si podle všeho vždycky věděl rady, a jeho poučné instrukce velmi vhod. Přesto však nedělal to, po čem odjakživa toužil: jako farmářský synek chtěl hospodařit na svém. Aby tento svůj sen uskutečnil, dal po čtyřech letech z místa okresního agronoma výpověď a na půdě, pronajaté za vypůjčené peníze, založil zárodek nynější farmy

V říčním údolí (ten název sice opravňovaly blízké meandry řeky Arkansas, ale po nějakém údolí tu nebylo ani památky). Někteří konzervativci z finneyského okresu sledovali jeho počínání s pobaveným úsměvem – „to jsme zvědaví, co nám předvedeš“. Starousedlíci si ho předtím s oblibou dobírali, když zkoušel uplatňovat, co se naučil na univerzitě. „To je všechno hezký, Herbe. Když jde o půdu někoho jinýho, je ti vždycky jasný, co by se mělo podniknout. Zasázej tohle. Zkus tamhleto. Ale kdyby to pole patřilo tobě, třeba by ses na to koukal docela jinak.“ Mýlili se. Pokusy toho holobrádka se dařily – částečně proto, že v prvních letech pracoval osmnáct hodin denně. A přišly i nezdary – dvakrát se neurodila pšenice a jednou v zimě přišel ve sněhové vánici o několik set ovcí. Avšak po deseti letech se Clutterovo panství skládalo z více než tří set dvaceti hektarů přímo vlastněné půdy a dalších dvanácti set hektarů, které obhospodařoval na základě pronájmu – a to byl, jak jeho kolegové připouštěli, „docela pěkný flák země“. Pšenice, široková semena, kvalitní druhy travních semen – to byly plodiny, na kterých závisela prosperita farmy. I živočišná produkce měla svůj význam – ovce a především dobytek. Clutterovým cejchem bylo označeno několik set kusů herefordského plemene, i když řídce osídlená dobytčí ohrada nic takového nenaznačovala. Byla vyhrazena nemocným volkům, několika dojným kravám, Nancyiným kočkám a Babe, miláčkovci celé rodiny – staré obtlouště kobyle, která byla kdykoli ochotná procházet se po okolí se třemi či čtyřmi dětmi na širokém hřbetě.

Pan Clutter teď Babe nabídl ohryzek svého jablka a zavolal dobré jitro na muže, který v ohradě poklízal – Alfreda Stoeckleina, jediného zaměstnance, který na farmě zároveň bydlel. Stoeckleinovi žili se třemi dětmi v domku vzdáleném několik set kroků od hlavního stavení a kromě nich byli nejbližší sousedé od Clutterových vzdáleni téměř celý kilometr. Stoecklein, člověk s úzkou, protáhlou tváří a dlouhými zahnědlými zuby, se zeptal: „Bude te mít dneska pro mě něco důležitýho? Protože my máme maroda. Naši maličkou. Prosedli jsme u ní se starou skoro celou noc. Nejradši bych ji odvezl k doktorovi.“ Pan Clutter vyjádřil účast

s touhle nesnází a řekl Stoeckleinovi, aby si v každém případě vzal dopoledne volno, a jestli by on sám nebo paní Clutterová mohli nějak pomoci, ať jim dá určitě vědět. Potom se vydal jižním směrem do polí, která teď měla barvu lví srsti, jak na nich od žní zlatě zářilo strniště.

Tím směrem se šlo k řece. Nedaleko ní se tam rozkládal ovocný sad – broskvoně, hrušně, třešně a jabloně. Pamětníci tvrdili, že ještě před takovými padesáti lety by šikovní dřevorubec pokácel všechny stromy v západním Kansasu za deset minut. Ještě dnes se tam běžně vysazuje pouze jeden druh topolu (říká se mu „bavlnáč“, protože jeho jehnědy připomínají chomáčky bavlny) a čínský jilm, stromy s kaktusovou odolností proti nedostatku vláhy. Avšak jak pan Clutter říkával, „kdyby napršelo o pár centimetrů víc, změnil se tenhle kraj na pozemský ráj“. Ten malý soubor ovocných stromů u řeky představoval jeho pokus vytlouci ze země aspoň kousíček toho zeleného ráje, jablečně provoněného, o kterém děšť neděšť snil. Jeho paní jednou prohlásila: „Manželovi záleží na těch stromech snad víc než na dětech.“ A každý člověk v Holcombu se dobře pamatoval na den, kdy se do Clutterových broskvoní zřítilo malé porouchané letadlo. „Herb vyváděl jako šílený. Vrtule se ještě ani nepřestala točit, a už podával na pilota žalobu.“

Prošel teď sadem a pokračoval v chůzi podél řeky, která byla v těchto místech mělká a posetá malými ostrůvky – plážovými nánosy měkkého písku uprostřed proudu, kam si kdysi o nedělich, horkých dnech zasvěcených odpočinku, když ještě Bonnie byla „docele v pořádku“, rodina vozila koše s jídlem a trávil tam poklidné dopoledne v očekávání, kdy poskočí splávek na konci vlasce. Dálnice byla odtud půl třetího kilometru daleko a silničky, které k ní vedly, byly hodně utajené, takže sem někdo cizí mohl těžko jen tak náhodou zabloudit. Teď se tu však zčistajasna objevila celá skupinka lidí a pes Teddy se k ní vyřítil s výhrůžným štěkotem. Teddy měl ovšem jednu zvláštní vlastnost. Byl to dobrý hlídač, bdělý, vždycky připravený ztropit povyk, ale jeho udatnost měla citlivé místo: jakmile zahlédl střelnou zbraň, svěsil hlavu

a stáhl ocas. To se právě teď stalo, protože narušitelé byli ozbrojeni. Nikdo nevěděl, proč se ten pes tak bojí pušky, protože Kenyon ho před několika lety někde našel a vzal zatoulance k sobě. Ukázalo se, že tahle pětice jsou lovci bažantů z Oklahomy. Kansaská bažantí sezóna je slavná listopadová událost, která vždy přiláká celé hordy sportovních střelců z okolních států, a už celý týden se teď podzimními pláněmi toulaly roty mužů v kostkovaných loveckých kloboucích, plašily hejna měděně zbarvených, zrním vy-pasených ptáků a střílely po nich nespočetnými dávkami broků. Bývá zvykem, že pokud je na lov nikdo přímo nepozve, vyplácejí honci majiteli půdy za to, že je nechá pronásledovat kořist přes své pozemky, určitý poplatek. Avšak když tihle honci z Oklahomy panu Clutterovi nabídli, že mu uhradí příslušnou částku, pobaveně se usmál: „Já nejsem tak chudý, jak vypadám, pánové. Klidně pokračujte, a přeju bohatý úlovek,“ řekl jim. Potom se dotkl štítku čepice, otočil se a zamířil k domovu, aby se pustil do práce. Nemohl tušit, že tenhle den je jeho poslední.

Stejně jako pan Clutter, ani mladík, který snídal v bufetu jménem Malý Drahokam, nikdy nepil kávu. Měl raději limonádu. Tři aspiriny, chlazená šumivá limonáda z kořenových extraktů a krabička pallmallek – to byla jeho představa „pořádného dlabance“. Ustrkával nápoj, kouřil jednu za druhou a studoval mapu, kterou měl před sebou rozprostřenou na pultu – reklamní mapu Mexika od firmy Phillips; těžko se však soustřeďoval, protože očekával kamaráda a ten měl zpoždění. Podíval se z okna na tichou maloměstskou ulici, kterou včera uviděl prvně v životě. Po Dickovi pořád ani stopy. Ale určitě se tu objeví. Koneckonců to, proč se tu měli sejít, byl Dickův nápad, jeho „fuška“. A až to zmáknou – hurá do Mexika. Mapa byla dost zbědovaná, tak ohmataná, že na omak připomínala jeleníci. V hotelu hned za rohem, ve kterém přespával, měl v pokoji stovky podobných – potrhané mapy všech států Unie, každé kanadské provincie, všech zemí Jižní Ameriky. Neboť tento mladý muž neustále plánoval daleké cesty, a nemálo jich také uskutečnil: byl už na Aljašce, na Havajských ostrovech,

v Japonsku, v Hongkongu. A teď, zásluhou jednoho dopisu, pozvání na tu „fušku“, se ocitl tady s celým svým majetkem: s jedním vulkánfibrovým kufrem, kytarou a dvěma velikánskými krabicemi plnými knih a map a písničkového notového materiálu a básní a starých dopisů – dohromady to muselo vážit aspoň čtvrt tuny. (Ten ksicht, co Dick udělal, když ty škatule viděl! „Ty jseš ale cvok, Perry. To tyhle krámy všude vláčíš s sebou?“ A Perry mu na to řekl: „Jaký krámy? Je mezi tím jedna knížka, za kterou jsem vysolil třicet háků!“) A tak tedy trčel v téhle kansaské díře, která si říkala Olathe. Stejně je to sranda, když si člověk pomyslí, že je zase zpátky v Kansasu, když je to sotva čtyři měsíce, co nejdřív Státní komisi pro podmíněné propuštění a potom sám sobě slavnostně odpřísáhl, že už na území tohoto státu v životě nevkročí. No, moc dlouho mu to nevydrželo.

Řada místních jmen byla na té mapě zakroužkovaná. COZUMEL, ostrov při pobřeží Yucatanu, kde si – jak se dočetl v jednom časopise pro pány – „můžete klidně svléknout šaty, nasadit uvolněný úsměv, žít jako mahárádza a za padesát dolarů měsíčně mít každou ženskou, na kterou dostanete chuť!“ Z téhož článku se naučil z paměti ještě další lákavé prohlášení: „Cozumel je baštou proti jakémukoli sociálnímu, ekonomickému či politickému tlaku. Na tomto ostrově si žádný úřední činitel nedovolí obtěžovat soukromou osobu.“ Nebo: „Každý rok sem z pevniny přilétají hejna papoušků, aby tu nakladla vejce.“ ACAPULCO slibovalo rybolov na hlubokém moři, kasína, nadržené bohaté paničky; a SIERRA MADRE se pojila s příslibem zlata, znamenala pro něj „Poklad na Sierra Madre“, film, který okouzleně zhlédl osmkrát. (Byl to Bogartův nejlepší film, ale ten starší chlápek, co hrál prospektora, toho, co Perrymu připomínal jeho táta, byl taky senzační. Walter Huston. Jo, a co tehdy řekl Dickovi, to byl fakt: vážně se vyzná v tom, jak se hledá zlato, jeho táta ho to naučil, byl to přece profesionální prospektor. Proč by si teda oni dva nemohli koupit párek soumarů a zkusit štěstí na Sierra Madre? Ale Dick, ten vždycky praktický Dick, mu na to řekl: „Ouha, kamaráde, zaraž. Já jsem ten film viděl. Nakonec se tam všichni zblázněj. Z malárie

a z komárů a ze všeho toho srabu všude kolem. A potom, když konečně našli zlato – pamatuješ, jak přišla ta vichřice a všechno jim to odnesla?“) Perry složil tu mapu. Zaplatil limonádu a zvedl se. Když seděl, vypadal, že je větší než normální chlap, jako silák, s rameny, pažemi, mohutnou nahrbenou korbou vzpěrače – však taky vzpírání bylo jeho koníčkem. Avšak některé části jeho postavy neměly vzhledem k ostatním odpovídající proporce. Drobné nožky, obuté v černých botkách s kovovými přezkami, by se hladce vešly do tanečních střevíčků nějaké křehké dámy. Když se postavil, nebyl větší než dvanáctileté dítě, a najednou už na těch svých cupitavých zakrslých dolních končetinách, groteskně nepoměrných k rozložitému tělu, které nesly, nepřipomínal hromotluckého řidiče nákladáku, ale spíše vysloužilého žokeje, nakynutého a zesvalnatělého.

Venku před bufetem se Perry utábořil na sluníčku. Bylo tři čtvrti na devět a Dick už se opozdil o půl hodiny. Kdyby mu však Dick nebyl vtloukal do hlavy, jak je každá minuta příštích čtyřia-dvaceti hodin důležitá, nebyl by si toho všimal. Na čase mu málokdy záleželo, protože znal spoustu způsobů, jak ho zabít – například koukáním do zrcadla. Dick jednou poznamenal: „Človče, ty když někde uvidíš zrcadlo, upadneš do transu či co. Jako bys valil oči na nějakéj pěknéj ženskéj zadek. To se ti to vážně nikdy neovmrzí.“ Ani náhodou. Vlastní tvář ho přímo okouzlovala. Z každého úhlu vypadala trochu jinak. Byla to proměnlivá tvář a dlouhým nácvikem před zrcadlem se naučil ty proměny ovládat – jak vypadat tu výhrůžně, tu šaškovsky, tu oduševněle. Stačilo trochu naklonit hlavu a našpulit rty a z prohnaného cikána se rázem stal zjemnělý romantik. Jeho matka byla čistokrevná Čerokézka a po ní podědil svou barvu – jódovou pleť, tmavé, vlhké oči, černé vlasy, které si hojně pomádoval a jichž měl tolik, že mu vystačily i na kotlety a kluzké vrkoče, padající mu do čela. Dědictví po matce bylo tedy na první pohled zřejmé; to, co podědil po otci, pihovatém zrzavém Irčanovi, už mnohem méně. Jako by indiánská krev odplavila každíčkou stopu keltského původu. Přesto však ho prozrazovaly růžové rty a namyšlený nos, nemluvě o darebácké

živosti, arogantní irské ješitnosti, která často prolнула jeho čerokézskou maskou a prorazila naplno, když začal hrát na kytaru a zpívat. Představa, že zpívá někde před obecnstvem, to byl další způsob, jímž si opojně krátil hodiny nečinnosti. Pokaždé si v duchu představoval touž scénu – nějaký noční klub v Las Vegas, což bylo jeho rodné město. Elegantní sál plný proslulých osobností, nadšeně sledujících senzační novou hvězdu, obšťastňující je za doprovodu celého lesa smyčců svou slavnou verzí písně „Přijdu za tebou“, ke které pak připojil přidavek, svou nejnovější baladu z vlastní tvůrčí dílny:

*Vždycky v dubnu přímo nad hlavou
lítají nám hejna papoušků.
Volají na nás zprávu jásavou,
že k nám jaro přišlo na zkoušku.
Červený, zelený,
zelený a žlutý,
zpívají nám píseň svou
pod aprílovou oblohou.*

(Když Dick poprvé uslyšel tuhle píseň, poznamenal: „Papouškové přece nezpívají. Mluvěj, to prosím. Krákoraj. Ale že by zpívali? To mi neblbni hlavu.“ Jistě. Dick bral všechno moc doslova – neměl smysl pro kumšt. Pro hudbu, pro poezii. Ale když se to vezme kolem a kolem, právě ta jeho doslovnost, ten důsledně pragmatický přístup ke všem situacím, právě ten k němu Perryho přitahoval, protože ve srovnání s ním samým dělal z Dicka opravdovsky ostrého, nezranitelného, „stoprocentního“ chlapa.)

Tohle lasvegaské snění bylo sice velmi příjemné, vyhledalo však vedle další jeho vize. Od svých chlapeckých let, tedy více než polovinu svého jednatřicetiletého života, si Perry dával posílat spoustu literatury („POTÁPĚNÍ VÁM PŘINESE BOHATSTVÍ! Nácvik doma ve volných chvílích. Zbohatněte snadno a rychle při sportovním potápění! PROSPEKTY ZDARMA!...“), odpovídal na inzeráty („POTOPENÝ POKLAD! Padesát původních map!

Skvělá nabídka...“), které v něm rozněcovaly touhu, aby uskutečnil dobrodružství, jež mu jeho představitivost umožňovala prudce a znovu a znovu prožívat: sen o tom, jak se snáší stále hlouběji do neznámých vod, noří se do zelenavého mořského šera, klouzavě proplová kolem divokých očí šupinatých strážců lodního trupu, temně se zvedajícího vpředu, španělské galéry přecpané diamanty a perlami a truhlicemi přetékanými zlatem.

Ozvalo se zatroubení klaksonu. Konečně – Dick.

„Propánajána, Kenyone! Myslíš, že jsem *hluchá*?“

Kenyon to jako obvykle přeháněl. Z přízemí se nesl vzhůru jeho ryk: „Nancy! Telefóóón!“

Nancy se hnala dolů po schodech, bosá, ještě v pyžamu. V domě byly dva telefony – jeden v pokoji, který jejímu otci sloužil jako kancelář, druhý v kuchyni. Zvedla sluchátko kuchyňského dvojčete. „Haló? Ano – dobré jitro, paní Katzová.“

A paní Clarence Katzová, manželka farmáře, který měl hospodářství hned u dálnice, řekla: „Já tvému tatínkovi říkala, aby tě nebudil. Nancy musí být strašně utahaná, povídám – po tom báječném hereckém výkonu, co včera večer předvedla. Bylas ohromná, holčičko. Ty bílé stuhly ve vlasech! A jak sis jako myslela, že Tom Sawyer umřel – tos opravdu měla slzy v očích! Kam se na tebe hrabou v televizi. Ale tvůj táta říkal, že bys už stejně měla vstávat. Ono už taky bude pomalu devět. Proč volám, milánku – naše malá, myslím Jolene, si vzala do hlavy, že upeče třešňový koláč, a protože vím, že třešňový koláč neumí nikdo na světě líp než ty, však taky za něj vždycky dostaneš první cenu, řekla jsem si, co kdybych ji k vám dneska dopoledne dovezla a poprosila tě, abys jí předvedla, jak ho děláš?“

Za normálních okolností by Nancy ochotně Jolene naučila, jak připravit třeba slavnostní večeři s krocanem; pokládala za svou povinnost poradit mladším děvčatům, když se na ni obrátily, aby jim pomohla s vařením, se šitím či s přípravou na hodinu klavíru – anebo, jak se často stávalo, když se jí prostě přišla s něčím svěřit. Když si ovšem našla čas, aby kromě toho ještě stačila

„prakticky vést celou tu velkou domácnost“ a studovat s vyznamenáním a být předsedkyní třídy a instruktorkou Klubu pro obecné povznesení zemědělské mládeže a vedoucí kroužku mladých metodistů a zdokonalovat se v jízdě na koni a v hudbě (hrála výborně na klavír a na klarinet) a vyhrávat všechny výroční soutěže (domácí pečivo, zavařeniny, ruční práce, květinová aranžmá). Pro celou obec bylo záhadou, jak to děvče, kterému ještě nebylo ani sedmnáct, může vůbec zastat takovouhle spoustu práce a zachovat si přitom milou skromnost – žádné vyťahování, spíš samé zářivé úsměvy. Řešili to konstatováním: „Ta holka má prostě charakter. Celá po tátovi.“ Určitě po něm zdělila svou nejsilnější vlastnost, talent, který jí umožňoval rozvíjet všechny její ostatní dispozice; veškerou svou činnost si dokázala do detailů organizovat. Všechno měla na minutu rozplánováno, v každém okamžiku přesně věděla, čím se teď bude zabývat a jak dlouho jí to bude trvat. A právě v tomhle byl dneska problém. Měla toho před sebou už takhle víc než dost. Slíbila, že pomůže jinému dítěti ze sousedství, Roxiemu Leeovi Smithovi, s trubkovým sólem, které si připravoval pro školní koncert; čekaly ji tři složité pochůzky, na kterých se dohodla s matkou; a s otcem měla jet do Garden City na schůzi Klubu pro obecné povznesení zemědělské mládeže. A potom ji ještě čekala příprava oběda a po obědě chtěla pracovat na šatech pro družičky k chystané Beverlyině svatbě, které sama navrhla a šila. Když se tohle všechno sečetlo, na Joleninu koláčovou lekci už opravdu nevybýval čas. Pokud by se ovšem něco z toho všeho nemohlo vypustit.

„Paní Katzová, buďte tak hodná a počkejte chvíli u aparátu, ano?“

Prošla celým přízemím až k otcově kanceláři. Pro běžné návštěvníky měla samostatný vchod zvenčí a od obývacího pokoje ji oddělovaly posuvné dveře. I když se o ni pan Clutter občas dělil s Geraldem Van Vleetem, mladým mužem, který mu pomáhal při řízení provozu na farmě, bylo to v podstatě jeho útočiště – pečlivě uspořádaná svatyně, obkládaná ořechovým dřevem, kde sedával jako kapitán ve své kajutě, obklopen několika barometry a grály

srážek, po ruce velký triedr – navigátor kormidlující svou farmu někdy velmi záludným průlivem ročních údobí.

„Nic se neděje,“ prohlásil, když mu Nancy vylíčila svůj problém. „Vynecháš tu cestu do Garden City. Vezmu s sebou místo tebe Kenyona.“

Nancy tedy zvedla sluchátko telefonu v otcově kanceláři a sdělila paní Katzové, že tedy ano, ať s Jolene přijede co nejdřív. Avšak když zavěsila, zamračila se. Rozhlédla se po místnosti. Otec pomáhal Kenyonovi sčítat sloupec číslic a u okna seděl u svého psacího stolu pan Van Vleet; vypadal docela dobře, ale byl to takový zachmuřený drsňák, že mu za jeho zády říkala Heathcliff. „To je zvláštní,“ poznamenala. „Pořád cítím cigaretový kouř.“

„To to z tebe ještě nevyvanulo?“ ptal se Kenyon.

„To určitě, ty šašku. Nejspíš to táhne z tebe.“

To Kenyona usadilo, protože mu bylo jasné, že Nancy ví, že si sem tam dá potají šluka – což ovšem Nancy taky.

Pan Clutter tleskl rukama. „Tak to by stačilo. Tady se pracuje.“

Nancy se pak nahoře převlékla do vyšisovaných texasek a zeleného svetru a na zápěstí si připjala svůj třetí nejceněší majetek, zlaté hodinky: víc pro ni znamenal jedině její nejmilejší kocour Evinrude, a ještě nad ním stál Bobbyho pečtní prsten, trochu nemotorný doklad o tom, že oni dva jsou „stálá známost“, který nosila (pokud ho nosila – sebemenší neshoda a už byl dole) na palci, protože i když si zkoušela pomoci leukoplasty, jeho mužský rozměr nebylo možné přizpůsobit na žádný jiný její prst. Nancy byla pěkná dívka, štíhlá, chlapecky čilá, a nejhezčí na ní byly její krátce ostříhané, lesklé kaštanové vlasy (každé ráno si je stokrát pročísla kartáčem a večer znovu) a její vymydlená pleť, dosud trochu pihovatá a přisnědlá sluncem uplynulého léta. Avšak na první pohled sympatickou jí činily její oči, posazené široko od sebe; hlásaly, že je to dívka přímočará a rozvázná, ale při prvním podnětu ochotná projevit svou laskavou povahu.

„Nancy!“ volal zase Kenyon. „Chce tě Susan!“

To byla Susan Kidwellová, její důvěrná přítelkyně. Opět si vzala telefon v kuchyni.

„Tak povídej,“ pobízela ji Susan, která vždycky začínala jejich telefonní táčky touto výzvou. „Ale nejdřív mi řekni, co měl znamenat ten flirt s Jerryem Rothem.“ Stejně jako Bobby byl i Jerry Roth školní basketbalová hvězda.

„Včera večer? Co tě nemá, vůbec jsem s ním neflirtovala. To jako myslíš, že jsme se drželi za ruce? Prostě přišel během představení do zákulisí a já byla strašně nervózní a tak mě držel chvíli za ruku. Aby mi dodal kuráž.“

„Sladoušek. A co potom?“

„Bobby mě vzal do kina na ten horor. A tam jsem se ovšem držela za ruku s ním.“

„A bála ses? Ne Bobbyho. Na tom filmu.“

„Bobby z toho měl legraci. Pořád se jenom chechtal. Ale znáš mě – bububu, a málem spadnu ze židle.“

„Co to jíš?“

„Nic.“

„Já vím – koušeš si nehty,“ řekla Susan, a hádala správně. Nancy se strašně snažila, ale toho zlozvyku se nedokázala za žádnou cenu zbavit, a kdykoli ji něco trápilo, málem si ohryzala prsty na kost. „Tak povídej – děje se něco?“

„Ale ne.“

„Nancy. C'est moi...“ Susan se učila francouzsky.

„Tak dobře – mám problémy s tátou. Už tři týdny s ním není k vydržení. Je hrozný. Aspoň na mě. A když jsem v noci přišla domů, zase to na mě vybalil.“

Oč šlo, nebylo třeba vysvětlovat. Ty dvě to už spolu mnohokrát probíraly horem dolem a vládla mezi nimi naprostá shoda názorů. Susan to jednou rekapitulovala z Nancyina hlediska takto: „Ty teď Bobbyho miluješ a potřebuješ ho. Ale v hloubi duše i Bobby ví, že to nemá žádnou budoucnost. Až se dostaneme do Manhattanu, otevře se před námi úplně nový svět.“ V městě Manhattanu byla Kansaská státní univerzita a obě dívky si plánovaly, že se tam zapíší na dějiny umění a budou bydlet spolu. „Všechno se změní, ať budeš chtít, nebo ne. Ale teď se s tím nedá nic dělat, když žiješ tady v Holcombu a denně se s Bobbym vídáš

a sedíte v jedné třídě. A taky není důvod něco s tím dělat. Protože vy dva se k sobě moc hodíte. A budete na ty šťastný chvíle spolu moc vzpomínat – až potom půjdete každý svou cestou. Copak to takhle nemůžeš tátovi vyložit?“ Ne, to on nemůže pochopit. „Protože když mu začnu něco vysvětlovat,“ říkala Nancy přítelkyni, „podívá se na mě, jako by si myslel, že už ho nemám ráda. Nebo jako bych ho už neměla tak ráda jako dřív. A já na jednu začnu koktat a nevím jak dál. Chci být dál jeho poslušná dcera a chovat se, jak si on přeje.“ Na to jí už Susan nedokázala povědět nic. Hrály v tom roli city, hluboký vztah, s jakým ona neměla žádné zkušenosti. Žila sama jen s matkou, která byla učitelka hudby na holcombské škole, a na svého otce se pamatovala jen velmi mlhavě, protože pan Kidwell už před mnoha lety, ještě v jejich rodné Kalifornii, jednoho dne odešel z domova a už se nevrátil.

„A stejně,“ pokračovala teď Nancy, „možná se trápí kvůli něčemu jinému. Něco ho ale žere. Nevím – ale určitě má nějaké starosti.“

„A není v tom tvoje máma?“

Žádná jiná Nancyina přítelkyně by si tuhle otázku netroufla položit. Avšak Susan měla výsadní postavení. Když se objevila v Holcombu, melancholické, jemné děvčátko, hubeňoučké a chudokrevné a přecitlivělé, tehdy osmileté, o rok mladší než Nancy, ujali se jí Clutterovi tak dychtivě, že se to kalifornské dítě bez tatínka brzy stalo téměř členem rodiny. Sedm let byly nerozlučnými kamarádkami; jejich povahy měly v sobě tak málo společného, že se staly jedna pro druhou nenahraditelnými. Avšak teď v září přešla Susan z místní školy na větší a domněle kvalitnější zařízení v Garden City. U holcombských žáků, kteří hodlali pokračovat ve studiích na vysoké škole, to bylo zcela běžné, ale pan Clutter, zarytý lokální patriot, považoval takové zběhnutí za urážku pospolitého ducha obce. Pro jeho děti byla holcombská škola dobrá a zaž, a nepřipadalo v úvahu, že by z ní mohly předčasně odejít. Děvčata ovšem nyní nemohla být stále spolu a Nancy těžce snášela skutečnost, že přinejmenším přes den jsou každá jinde, a jediná osoba,

před kterou si ani nemusela hrát na hrdinu, ani dávat pozor na pusu, jí velmi chyběla.

„Já nevím. Ale pokud jde o maminku, máme teď přece všichni velkou radost – slyšelas přece už tu šťastnou novinu.“ Potom Nancy dodala: „Poslyš,“ zarazila se, jako by sbírala odvalu k nějaké šokující poznámce. „Proč tu teď pořád cítím kouř? Vážně – jako bych začínala bláznit či co. Vlezu do auta, vejdu do pokoje, a připadá mi, jako by tam před chvílí někdo seděl a kouřil cigaretu. Matka to není, Kenyon to taky nemůže být. Ten by se neodvážil...“

Zapálit si cigaretu by se pravděpodobně neodvážil žádný návštěvník Clutterova domu. Bylo dostatečně výmluvné, že tam nikde neležel ani jeden popelník. Susan začalo pomalu docházet, co by to mohlo znamenat, ale to přece bylo naprosto směšné. Že by sám pan Clutter mohl hledat útěchu v tabáku, tomu nemohla uvěřit. I kdyby měl nevím jaké starosti. Než se stačila zeptat, jestli má Nancy skutečně na mysli tohle, přítelkyně se s ní rozloučila: „Promiň, Susie. Musím pádit. Paní Katzová už je tady.“

Dick přijel v černém sedanu, chevroletce rok výroby devětačtyřicet. Když Perry nastupoval, podíval se na zadní sedadlo, je-li tam ještě jeho kytara. Předěšlého večera hrál partě Dickových kamarádů a pak na nástroj zapomněl a nechal ho ve voze. Byla to stará gibsonka, vysmirkovaná a navoskovaná, až se medově leskla. Vedle ní ležel nástroj zcela jiného druhu – zbrusu nová brokovnice ráže dvanáct, s modravou hlavní, s pažbou zdobenou leptaným loveckým motivem letících bažantů. Kapesní svítilna, rybářský nůž, kožené rukavice a lovecká vesta, plně vyložená patronami, dotvářely atmosféru tohoto podivného zátiší.

„Ty tohle nosíš?“ zeptal se Perry a ukázal na vestu.

Dick zaťukal kotníky prstů na přední sklo. „Klepy klep. Nezlobte se, pane. Jsme tu na honu a zabloudili jsme. Mohli bychom si od vás zatelefonovat...?“

„Sí, seňor. Yo comprendo.“

„Tutovka,“ řekl Dick. „Vsad' se, kámo – počkej, jak je roznesem po zdích.“

„Po zdech,“ opravil ho Perry. Náruživě si čítal ve slovnících a opájel se neznámými výrazy, a od chvíle, kdy se v kansaské věznici sešli v jedné cele, usilovně se snažil vylepšit svému kamarádovi gramatiku a rozšířit jeho slovní zásobu. Žákovi to nebylo ani v nejmenším proti mysli, a aby svému učiteli udělal radost, složil jednou dokonce celou sbírku básniček, ačkoli to byly verše značně obscénní, Perrymu připadaly hrozně zábavné a dal rukopis ve vězeňské dílně svázat a na desky zlatě vytisknout titul - *Veselé říkančky*.

Dick měl na sobě modré montérky s nápisem BOB SANDS - OPRAVA KAROSERÍÍ. Projeli olatheskou hlavní ulicí a zabočili do autoopravny Boba Sandse, ve které Dick pracoval od svého propuštění z káznice v polovině srpna. Byl šikovný mechanik a vydělával si šedesát dolarů týdně. Za práci, které se hodlal to dopoledne věnovat, si ovšem nezasluhoval žádný plat, ale pan Sands, jenž mu každou sobotu dával dílnu na starost, se nikdy nedozví, že svému zaměstnanci vlastně platil za důkladnou údržbu jeho vlastního auta. S Perryho asistencí se Dick pustil do práce. Vyměnili oleje, upravili spojku, dolili baterii, vyměnili jedno vytlučené ložisko a na zadní kola obuli nové pneumatiky - všechno to byla nezbytná opatření, protože mezi dneškem a zítřkem budou na staré chevroletce požadovat mimořádný výkon.

„Protože se táta pořád motal kolem,“ odpověděl Dick Perrymu na otázku, proč na tu schůzku u Malého Drahokamu dorazil tak pozdě. „Nechtěl jsem, aby mě načapal, jak z domu vynáším tu pušku. Člověče, to by hnedka zarevidoval, že se mu snažím něco nakecat.“

„Když už, tak ‚zaevidoval‘. A cos mu teda vlastně nakonec nabulíkoval?“

„Jak jsme se domluvili. Že budeme přes noc pryč - že jedem na návštěvu k tvý ségře do Fort Scottu. Protože má u sebe nějaký tvoje prachy. Patnáct set dolarů.“ Perry sice měl sestru, dokonce měl svého času dvě, ale ta, co byla dosud naživu, nebydlela na jih od Olathe - vlastně ani přesně nevěděl, kde se teď zdržuje.

„A nenasral se?“

„Proč by se měl nasírat?“

„Protože mě nemůže ani cejtít,“ odpověděl Perry, jehož hlas zněl zároveň jemně i strojeně – nemluvil hlasitě, ale každé slovo přesně artikuloval a vypouštěl ho ze sebe jako nějaký pan farář kroužek cigaretového dýmu. „A tvoje máma jakbysmet. Všim jsem si toho – s jakým odporem se na mě dívali.“

Dick pokrčil rameny. „To nesouvisí s tebou. Prostě neviděj mě rádi pohromadě s někým z lochu.“ Dick byl dvakrát ženatý a dvakrát rozvedený, bylo mu teď osmadvacet a měl tři malé kluky. Byl podmíněně propuštěn s tím, že bude povinně bydlet u svých rodičů; ti hospodařili s jeho mladším bratrem na malé farmě nedaleko Olathe. „S každým, kdo nosí znamení bratrstva,“ dodal a sáhl si na malou modrou tečku, kterou měl vytetovanou pod levým okem – sloužila jako odznak, viditelné heslo, podle něhož by ho někteří bývalí vězňové snadno identifikovali.

„Já to chápu,“ řekl Perry. „Vůbec se jim nedivím. Jsou to fajn lidi. Tvoje maminka je fakticky moc hodná ženská.“

Dick přikývl. I on si myslel totéž.

V poledne odložili nářadí, a když Dick nastartoval motor a chvíli poslouchal, jak si pravidelně přede, spokojeně konstatoval, že odvedli dobrou práci.

I Nancy a její chráněnka Jolene Katzová byly spokojeny s tím, co během toho dopoledne vyrobily. Jolene, hubená třináctiletá dívka, se přímo nadýmala pýchou. Nemohla se vynadívat na ten skvělý výtvar, v němž se dosud pod křehkou mřížkovanou krus-tičkou dusily v troubě rozpálené třešně, a nakonec ji to přemohlo a bouřlivě Nancy objala. „Poslyš, řekni mi – tohle že jsem upekla já sama?“ ptala se. Nancy se zasmála, přitiskla ji k sobě a ujistila ji, že už to tak bude – že ona jí jen trošičku pomohla.

Jolene naléhala, že ten koláč musejí ihned ochutnat – že by měl napřed vychladnout? Nepřipadá v úvahu. „Prosím, prosím – vezmem si každá kousek. A vy dostanete taky,“ obrátila se na paní Clutterovou, která před chvílí přišla do kuchyně. Paní Clutterová se usmála – alespoň se o to pokusila; bolela ji hlava. Že děkuje,

ale nemá teď chuť. A Nancy už neměla čas – čekal na ni Roxie Lee Smith se svým trumpetovým sólem, a potom měla to zařizování pro maminku. Zaprvé bylo třeba něco vyjednat v souvislosti s večírkem pro nevěstu, který chystalo pár děvčat z Garden City pro Beverly, a potom cosi zajistit pro slavnostní tabuli na Den děkuvzdání.

„Jen běž, miláčku, já tady budu dělat Jolene společnost, než pro ni maminka přijede,“ vybízela ji paní Clutterová, a potom se s nepřekonatelnou plachostí obrátila k dívence a dodala: „Pokud ovšem Jolene nevádí, že bude muset dělat společnost mně.“ Jako mladá dívka jednou vyhrála řečnickou soutěž, ale dospělost ponechala podle všeho jejímu hlasu jedinou polohu – pokorně omluvnou; celou její osobnost zredukovala do několika gest, znejistěných strachem, aby někoho neurazila, aby se snad někoho nějak nedotkla. „Doufám, že ti to nevádí,“ pokračovala, když její dcera odešla. „Nemyslíš si, že je to od Nancy nezdvořilé?“

„Kdepak, co vás to napadá. Mám ji hrozně ráda. Ovšem tu musí mít rád každý. Je to skvělá holka. Víte, co říká paní Stringerová?“ zeptala se Jolene. Paní Stringerová byla její učitelka domácího hospodaření. „Jednou nám při hodině povídá: ‚Nancy Clutterová, ta má stále naspěch. Ale přitom má vždycky čas. Takhle se dá svým způsobem definovat dáma.‘“

„Jistě,“ řekla na to paní Clutterová. „Všechny moje děti doveudou vzít za práci. Vůbec mě nepotřebují.“

Jolene ještě nikdy nebyla s Nancyinou „divnou“ maminkou o samotě, ale přes všechny řeči, které se k ní donesly, se teď v její společnosti cítila docela dobře, protože i když byla paní Clutterová vnitřně neklidná, působila na ostatní uklidňujícím dojmem, jako obecně všichni bezbranní lidé, kteří pro ty druhé nepředstavují žádnou hrozbu. I v Jolene, velmi dětském dítěti, vzbuzovala srdcovitá, misionářská tvář paní Clutterové, její bezmocná domácká éteričnost, ochranný soucit. Ale když si člověk pomyslí, že to je Nancyina matka! Možná tetička, prosím – stará panna, která je tu na návštěvě, trochu podivínská, ale docela milá.

„Vážně, vůbec mě nepotřebují,“ opakovala a nalila si šálek kávy. Ačkoli všichni ostatní členové rodiny respektovali bojkot tohoto nápoje, jak ho prosazoval její manžel, ona sama byla zvyklá vypít si ráno dva šálky, přičemž dost často potom celý den nevezala do úst. Vážila pouhých čtyřiačtyřicet kilogramů a prsteny – snubní a ještě jeden s diamantem tak skromným, že to až hraničilo s mnišskou pokorou – jí na vyhublých prstech volně klinkaly.

Jolene si ukrojila kousek koláče. „Páni!“ vydechla, když ho zhltila. „Tohle snad budu péct každý den.“

„No, máš doma celou kupu bratříčků, a kluci se obvykle mohou po koláčích utlouct. Pan Clutter a Kenyon – ti jich taky nikdy nemají dost. Slečna kuchařka už ale o ně moc nestojí – ohrnuje nad nimi nos. S tebou to určitě dopadne stejně. Ale ne – co to plácám?“ Paní Clutterová, která nosila brýle bez obrouček, je teď odložila a přitiskla si prsty na oči. „Promiň, děvenko. Kdepak ty – proč bys kdy měla mít něčeho až po krk. Ty jistě budeš celý život šťastná.“

Jolene mlčela. Panika, která zazněla v hlase paní Clutterové, způsobila, že se její pocity změnily. Byla z toho celá popletená a moc si začala přát, aby tu už byla její maminka, která slíbila, že si jí v jedenáct vyzvedne.

Za chvílku se paní Clutterová zeptala, už mnohem klidněji: „Máš ráda miniatury? Takové ty malé věcičky?“ A pozvala Jolene do jídelny, aby si prohlédla poličky etažérky, na nichž byla pečlivě vystavena spousta liliputánských titěrností – nůžtiček, náprstků, skleněných květinových košíčků, droboučkových figurek, vidliček a nožičků. „Něco z toho mám už od svých dětských let. Tatínek s maminkou – my všichni jsme obvykle trávili část roku v Kalifornii. U moře. A tam byl obchod, kde tyhle roztomilé věcičky prodávali. Třeba tyhle hrnečky.“ Na dlani se jí třásl malinký tácek, na kterém byly rozloženy čajové šálky z domečku pro panenku. „Ty mi jednou dal tatínek. Měla jsem krásné dětství.“

Byla jedinou dcerou dobře prosperujícího pěstitele pšenice pana Foxe, zbožňovanou sestřičkou tří starších bratrů, kterou sice nikdo vyloženě nekazil, ale která si žila jako v bavlnce a vyrůstala

v představě, že život je nepřetržitá řada příjemností – podzim v Kansasu, léto v Kalifornii, spousty roztomilých šálečků a jiných dárečků. V osmnácti letech ji nadchl životopis Florence Nightingaleové a zapsala se do ošetrovatelského kurzu při nemocnici svaté Růženy v kansaském Great Bendu. Pro povolání nemocniční sestry se vůbec nehodila a po dvou letech si to přiznala: z toho, co tam zažívala – ze všech těch odporných výjevů a pachů – se jí dělalo špatně. Do dnešního dne však lítovala, že si ten kurz nedodělala a nezískala diplom – „jenom abych měla pocit, že se mi aspoň jednou podařilo dotáhnout něco do konce,“ jak se svěřila jedné přítelkyni. Místo toho se seznámila s Herbem, spolužákem svého nejstaršího bratra Glenna; protože obě rodiny bydlely necelých čtyřicet kilometrů od sebe, znala ho vlastně od vidění už dávno, avšak Clutterovi, prostá farmářská rodina, neudržovali se zámožnými, kultivovanými Foxovými bližší společenské styky. Herb byl ovšem hezký mladík, byl zbožný, měl silnou vůli a chtěl ji – a tak se do něj zamilovala.

„Pan Clutter hodně cestuje,“ vykládala teď malé Jolene. „Pořád někam jezdí. Do Washingtonu, do Chicaga, do Oklahomy, do Kansas City – někdy člověku připadá, že snad není nikdy doma. Ale ať už jede kamkoli, nikdy nezapomene, jak si na tyhle drobnůstky potrpím.“ Rozevřela malý papírový vějíř. „Tohle mi přivezl ze San Franciska. Stálo to jen pár centů. Ale že je hezoučký?“

V druhém roce manželství se jim narodila Eveanna a o tři léta později Beverly. Po každém porodu zažívala mladá matka nevysvětlitelnou sklíčenost – zmocňovaly se jí záchvaty žalu, ve kterých bloumala jako zmámená z pokoje do pokoje, lomíc chvílemi rukama. Než přišla na svět Nancy, uplynuly další tři roky, a to byly právě ty roky, kdy Clutterovi pořádali nedělní pikniky a v létě jezdili na výlety do Colorada a kdy ona sama v pravém smyslu slova řídila domácnost a byla jejím šťastným středem. Avšak ty poporodní deprese se opakovaly jak s Nancy, tak s Kenyonem a zoufalství, které ji zavalilo po narození syna, ji už nikdy zcela neopustilo; viselo nad ní jako mrak, ze kterého mohlo, ale také nemuselo zapršet. Zažívala i „dobré dny“ – občas se zřetězily

v týdny, či dokonce měsíce; ale ani v těch nejšťastnějších chvílích, ve dnech, kdy byla jinak zase „sama sebou“, tou starou srdečnou Bonnií, kterou měli přátelé tak rádi, nedokázala v sobě nashromáždit dostatečné množství společenské vitality, kterou by byla stále narůstající mnohostranná činnost jejího manžela vyžadovala. Byl to angažovaný člověk, „rozený vůdce“, kdežto ona byla jeho pravý opak a brzy se přestala pokoušet něco na tom změnit. A tak se po stezkách, lemovaných vzájemnou ohleduplností a bezvýhradnou věrností, vydali každý svou cestou – jeho byla veřejná, vítězný pochod přinášející mu osobní uspokojení, její naopak zcela soukromá, která ji nakonec přivedla do nemocničních chodeb. Neztrácela však naději. Posilovala ji víra v Boha a jeho milosrdenství, jíž se občas dostalo podpory i ze světských zdrojů – tu četla článek o nějakém zázračném léku, jindy se doslechla o novém způsobu léčby, anebo se rozhodla věřit, jako právě teď, že za všechno může „uskřínutý nerv“.

„Takové malé věcičky člověku patří nejvíc,“ poznamenala, když vějíř zase složila. „Nikdy se s nimi nemusí loučit. Může je nosit třeba v krabici od bot.“

„Nosit je kam?“

„Prostě všude s sebou. Občas je třeba opustit domov na hodně dlouhou dobu.“

Před několika lety odjela paní Clutterová na čtrnáctidenní léčení do Wichity a nakonec tam uvízla na celé dva měsíce. Na radu jednoho doktora, který se domníval, že by jí nové zážitky mohly pomoci získat ztracený „pocit společenské zařazenosti a užitečnosti“, si tam našla byt a potom i práci – v kartotéce Ywky. Její manžel měl pro tohle dobrodružství plné pochopení a podporoval ho, ale ona v něm našla takové zalíbení, že jí to připadlo až hříšné, a pocit provinění, který si v sobě následkem toho vypěstovala, převážil nakonec nad terapeutickou hodnotou onoho experimentu.

„Nebo se dokonce člověk ani nemusí domů vrátit. A ono je moc důležité, aby měl u sebe něco, co mu patří. Co je opravdu jen jeho.“

Zařinčel zvonek. Byla to Jolenina matka.

Paní Clutterová řekla: „Sbohem, holčičko.“ A vtiskla Jolene do ruky ten papírový vějířek. „Stál jen pár centů. Ale je pěkný.“

Potom zůstala paní Clutterová v domě sama. Kenyon a pan Clutter odjeli do Garden City; Gerald Van Vleet pro ten den skončil; a posluhovačka paní Helmová, která pro ni byla pravým požehnáním, protože se jí mohla s čímkoli svěřit, v sobotu nechodila. Nejspíš by si zase měla jít lehnout – opouštěla lůžko tak vzácně, že chudák paní Helmová musela vždycky bojovat o příležitost, aby na něm mohla dvakrát týdně vyměnit povlečení.

V prvním patře byly čtyři ložnice a paní Clutterová měla svou úplně na konci prostorné chodby, která byla prázdná až na dětskou postýlku; koupili ji, aby měl kde přespávat vnouček, když s ním dcera přijela na návštěvu. Paní Clutterová předpokládala, že až se sem přinese pár lůžek a z chodby se udělá noclehárna, mohlo by se na Den díkůvzdání v domě ubytovat asi dvacet hostů. Ostatní se budou muset spokojit s bydlením po motelech a u sousedů. V Clutterově příbuzenstvu bylo zvykem pořadat každý rok u příležitosti Dne díkůvzdání u někoho z nich velkou sešlost, a tentokrát byla řada na Herbovi, aby působil jako hostitel, takže bylo třeba tu akci zajistit, ovšem protože to přišlo zrovna do příprav Beverlyiny svatby, děsila se paní Clutterová, že ty dvě události určitě nepřežije. Obě ji stavěly před nutnost činit rozhodnutí – a to byla věc, kterou nikdy neměla ráda a z níž se už dávno naučila mít hrůzu. Když byl totiž její manžel někde pryč, na jedné z těch svých věčných cest, ustavičně se od ní očekávalo, že v jeho nepřítomnosti bude ona sama pohotově rozhodovat o záležitostech hospodářství, a to pro ni představovalo nesnesitelná muka. Co kdyby udělala nějakou chybu? Kdyby se to pak Herbovi nezdálo? To se raději zamkla v ložnici a předstírala, že nic neslyší, nebo – to se někdy taky stávalo – jenom stále opakovala: „To já nemůžu. Já nevím. Prosím vás.“

Pokoj, ze kterého tak zřídka vycházela, nevypadal vůbec útulně. Kdyby tam bylo ustláno, mohl by se návštěvník domnívat, že je trvale neobývaný. Dubová postel, ořechová komoda se zrcadlem,